

(Lietuvių enciklopedija, XV) rašo, kad II Pasaulinio karo metu, tikrinant Vilniaus vietovardžius, jam tekę sutikti vieną senuką iš Sudervės apyl. (apie 10 km. į šiaurės vakarus nuo Vilniaus), kuris irgi „rotininkavęs“, net Máišiagalos vardą aiškiai taręs Móišiagala (p. 582). Pagrįstai kyla mintis, kad seniau „rotininkuojančių“ rytų aukštaičių plotas pietuose buvęs didesnis, negu dabar. Nuo Latvijos sienos nusidriekęs tam tikra juosta į pietus, jis, matyt, nesibaigė ties Širvintomis, bet tęsėsi toliau puslankiu, kurio vidurys siekė artimas Vilniaus apylinkes, o kitas galas minėtą Mielagėnų kaimą ties Švenčionėliais. Ilgainiui dėl sulenkinimo „rotininkavimas“ šiose vietose turėjo išnykti, lietuviškai išmokusi jaunoji karta nebegavo tos ypatybės.

Mums rūpimos izofonos traukimasis pietuose matyti ir palyginus A. Salio 1935 m. sudarytą tarmių žemėlapi su esančiu mano „Lietuvių dialektologijoje“ (p. 451). Nėra jokio pagrindo įtarti, kad Aluntōs – Giedraičių – Iñturkės kampe priskyrimą „rotininkams“ A. Salys būtų išlaužęs iš piršto. Senukai, matyt, tada čia vietomis dar „rotininkavę“.

„Rotininkavimo“ ploto konfiguracija – puslankiu nusidriekusi juosta, iš vakarų ir pietų atskirianti plotą, kuriame išliko daugiau ar mažiau nesusiaurėjęs pralietuvių **ā* (= bendrinės kalbos *o*), – verčia manyti, kad šis reiškinys savo kilme yra susijęs su senovinio **ā* siaurėjimo procesu. Matyt, iš vakarų ar pietvakarių atslinkusi **ā* siaurinimo banga šiame ruože susitiko su po kirčiu jau pailgėjusiu trumpuoju *a*, kuris taip pat čia ėmė siaurėti. Taip aiškinant, būtų suprantama, kodėl vakarinė „rotininkavimo“ juostos riba yra griežta, staigi, o rytinė pasižymi laipsnišku perėjimu ir netgi nelengvai apčiuopiama.

Iš to, kas pasakyta, matyti, jog „rotininkavimui“ impulsą vargu ar galėjo duoti sėlių substratas, kaip linkęs manyti S. Karaliūnas, žr. Mokslas ir gyvenimas, 1972, Nr. 1, p. 19.

XI

Žem. *driāugas* Žemalė, Leckavà, Mažeikiai, Tirkšliai ir aukšt. *drāugas* Žeimėlis ‘draūgas’, kaip rodo paplitimas Latvijos pasienyje ir tvirtapradė priegaidė¹, greičiausia yra latvizmas, plg. latv. *drāugs*.

Z. Zinkevičius

¹ Akademinio lietuvių kalbos žodyno redaktoriai, matyt, netikėdami, kad žem. *driāugas* gali būti tariamas su tvirtaprade priegaide, jo visai nekirčiavo, žr. Lietuvių kalbos žodynas, II², Vilnius, 1969, 694.